

Toplum ve Sosyal Hizmet

ISSN: 2147-3374 / E-ISSN: 2602-280X

Araştırma Makalesi / Research Article

Göçmen ve Mültecilerin Sosyal Uyum Süreçlerinin Göçmenler Tarafından Kurulmuş Sivil Toplum Örgütü Yöneticilerinin Gözünden Değerlendirilmesi

Reviewing the Social Cohesion Process of the Migrants and Refugees from the Perspectives of People Who Have Managerial Positions in the Non-Governmental Organizations Which Were Created by Migrants Themselves

Ali Artam AYYILDIZ¹, Kasım KARATAŞ²

¹Hacettepe Üniversitesi
İktisadi ve İdari Bilimler Fakültesi
Sosyal Hizmet Bölümü,
Göç Çalışmaları
100/2000 Doktora Programı
aliayyildiz@hacettepe.edu.tr
ORCID: 0000-0002-3854-4906

²Prof. Dr. Hacettepe Üniversitesi
İktisadi ve İdari Bilimler Fakültesi
Sosyal Hizmet Bölümü,
kkaratas@hacettepe.edu.tr
ORCID: 0000-0002-4817-9981

Başvuru: 01.10.2021
Kabul: 13.06.2022

Atıf:
Ayyıldız, A.A. ve Karataş, K. (2022).
Göçmen ve mültecilerin sosyal uyum süreçlerinin göçmenler tarafından kurulmuş sivil toplum örgütü yöneticilerinin gözünden değerlendirilmesi. *Toplum ve Sosyal Hizmet*, 33(3), 913-936. DOI: 10.33417/tsh.1003592

ÖZ

Göç yönetimi için gerekli politikaların oluşturulmasında sivil toplum kuruluşlarının önemli bir aktör konumunda olduğu bilinmektedir. Göçmenlere yönelik hizmet sunan bu örgütler, yerel toplum üyelerince kurulabildiği gibi göçmen ve mülteciler tarafından da oluşturulabilmektedir. Göçmen örgütlerinin, göç ile ilgili bilimsel çalışmalarda giderek daha fazla ilgi gördüğü literatürde vurgulanırken, yapılan çalışmaların göçmen örgütlerinin yapısal özellikleri ile yürüttükleri etkinliklere odaklı olduğu görülmektedir. Bu çalışmada, göçmenler tarafından oluşturulan sivil toplum kuruluşlarında yöneticilik yapan bireylerin deneyimlerinde sosyal uyuma verilen anlamın Yorumlayıcı Fenomenolojik Analiz ile incelenmesi amaçlanmıştır. Kartopu örneklem yöntemi ile ulaşılan 10 katılımcı ile yarı-yapılandırılmış görüşmeler yapılmıştır. Katılımcıların deneyimlerinden sosyal uyum algılarının ne olduğu analiz edilmiştir. Çalışmada göçmen yöneticilerin ifadelerinden ortaya çıkarılan sosyal uyum algularını tanımlayan üç ana tema belirlenmiştir. Bu temalar, “tek başına çaresiz kalmanın önlenmesi”, “toplumdaki göçmen imajında değişim” ile “topluma katılımın desteklenmesi”dir. Göçmenler tarafından oluşturulan STK’ların yöneticileri ile yapılan görüşmelerden ortaya çıkarılan bu temalar, göçmen ve mülteciler ile ev sahibi toplumun karşılıklı etkileşimlerinin önemini vurgulamaktadır. Bu etkileşimlerin hükümet düzeyinde de gerçekleşmesi gerekliliği ile buna ilave olarak kurumsal ve toplumsal yaşamda da önemli olduğu düşüncesinin katılımcılar tarafından yoğun bir şekilde ifade edildiği dikkat çekmektedir. Çalışma sonuçları doğrultusunda, göçmen derneklerinin yöneticilerinin sosyal uyuma verdikleri anlamlar doğrultusunda sosyal uyumun geliştirilmesinde etkinlik gösteren diğer çözüm ortakları ile eşgüdüm halinde ele alınarak çalışılması önerilmektedir.

Anahtar kelimeler: göçmen, lider, sivil toplum kuruluşu, sosyal uyum, algı

ABSTRACT

It is a known fact that non-governmental organizations play an important role on creating necessary policies for migration management. Organizations which serve for migrants may be created by the members of the local society and also by migrants themselves. The fact that immigrant organizations are increasingly getting the attention of scholars is emphasized and the studies which focus on migrant associations analyze their structural features and the activities which they carry out. This research was conducted with the aim to understand the meaning which the people who are in a leadership position in a migrant association give about their experiences about the issue of social cohesion. The research uses the Interpretative Phenomenological Analysis in order to analyze the meaning of the experiences. 10 in depth interviews were carried out and the snowball approach was used in order to reach participants. The perceptions of

the participants about their experiences on the issue of social cohesion was analyzed. Three main themes were identified about their perceptions of their experiences. These themes are “preventing the feeling of helplessness of migrants”, “changing the negative public opinion about migrants” and “supporting the public participation of the migrants”. The themes which were revealed by the interviews that were carried out with the managers of the NGO’s show the importance of interaction between the migrants and the host society. It is found that the interactions should also happen on the social and institutional settings. The results of the research suggest that cooperation with these migrant associations is important for the creation of a social cohesion.

Keywords: *migrant, leader, non-governmental organization, social cohesion, perception*

GİRİŞ

Toplumsal ve bireysel refahın geliştirilmesi için elzem olan sosyal uyum kavramının uluslararası göçün yaygınlaşmasıyla birlikte tüm toplumlarda sağlanması öncelik kazanmıştır. Sosyal uyumun gerçekleşmesi için bir toplumdaki farklı gruplar arasındaki eşitsizliklerin azalması, ayrışma ve kutuplaşmanın önlenmesi gereklidir (Schiefer ve Van der Noll, 2017). Uluslararası göçün yaygınlaşması, toplumsal uyum konusunda endişelere neden olurken göçmenlerin yeni yerleştikleri toplumlarda onların sosyal uyumunu geliştirmeye yönelik çalışmalar yapılmaktadır. Göç ile ilgili literatürde, sosyal uyum kavramının genel tanımı konusunda ortak bir uzlaşma gözükmezken (Özçürümez, Hoxha ve İçduygu, 2021) bu kavramın sıklıkla entegrasyon olarak da adlandırılıp ele alındığı ve iki kavramın zaman zaman birbirinin yerine kullanıldığı görülmektedir. Bu çalışmada da referans alınan kaynaklarda kullanıldığı biçimde ele alınmış ve sosyal uyum ile entegrasyon birlikte aynı anlama gelecek bir şekilde kullanılmıştır. Dünya 2020 Göç Raporunda da sosyal uyum kavramının evrensel bir tanıma sahip olmasının, bu konuda yapılan çalışmalarda güçlük yaşanmasına neden olduğu bildirilmektedir (World Migration Report,2020). Bununla birlikte, çağdaş toplumlarda sosyal uyum hedeflenen politika modeli olarak benimsenirken göç kaynaklı çok kültürlü yaşamın getirdiği sosyo ekonomik sorunlara çare olacağı görüşü kabul görmektedir (Özçürümez ve Hoxha,2020).

Uluslararası göçmen oranı 1970 yılında dünya nüfusu içinde %2.3 iken, 2019 yılında %3,5'e yükselmiştir (World Migration Report, 2020). Türkiye'de de uluslararası göçmen sayısında artış görülmekte ve 196 farklı ülkeden yaklaşık 5,5 milyon göçmen bulunduğu ve bunun 3,6 milyonunun Suriyelilerden oluştuğu bildirilmektedir (Göç İdaresi Genel Müdürlüğü,2021). Bununla birlikte, Türkiye'ye 2018 yılında giriş yapan yabancı uyruklular arasında ilk sırayı %23,6 oranıyla Iraklılar, ikinci sırayı ise %9,6 oranıyla Afganlılar almaktadır. Üçüncü sırada %8,4 oranıyla Suriyeliler yer alırken %7,5 oranında Türkmenistan, %6,8 oranında İranlı girişi olduğu bildirilmektedir (TUİK, 2018). Türkiye'nin uluslararası göç hareketliliğinde giderek artan oranda farklı kültürlerden sığınmacı ve göçmene sahip olması, göç konusunda sosyal uyum politikalarının uygulanmasını gerekli kılmaktadır (Erdoğan,2014).

Göçmenlerin göç ettikleri topluma başarılı bir şekilde sosyal uyumu, ülkenin göç politikalarına ve politikaların yürütülmesinde rol alan birçok paydaşın çalışmasına bağlıdır (Mayblin ve James,2019). İlgili literatürde, göçmenlerin yeni geldikleri ülkeye uyumlarının sağlanmasında sosyal hizmet uzmanlarının önemli roller üstlendikleri ve göçmenlere yönelik mikro, mezo ve makro düzeyde sunulan bu hizmetlerde etkili oldukları bildirilmektedir (Bartkeviciene ve Raudeliunaite, 2013; Sakamoto, 2007). Benzer biçimde de Williams ve Graham (2014) tarafından göç etmek zorunda kalan insanların etnik ayrımcılık, yabancı düşmanlığı ve diğer sosyal dezavantajlara maruz kalmalarından ötürü sosyal hizmetin ilgi odağında oldukları vurgulanırken Cox ve Geisen, sosyal hizmet alanında göçle ilgili yapılan araştırmaların yeni uygulama biçimlerine

olanak sağladığını söylemektedir (Cox ve Geisen, 2014). Günümüzde artan sayılarda sosyal hizmet uzmanlarının ülkelerine yeni gelen sığınmacı ve mültecilere yönelik hizmetlerde buldukları ve bu hizmetlerin büyük bir oranda STK'lar vasıtasıyla gerçekleştiği ifade edilmektedir (Robinson, 2014). Sivil toplumun, göçmenler ile ev sahibi toplum arasında, topluma dâhil olma ve sosyal bütünleşmeyi kolaylaştırmada önemli rolleri olduğu ve bazı durumlarda ise kamu kurumlarının önünde roller üstlendikleri bilgilimize sunulmaktadır (Richmond ve Shields, 2005).

Türkiye'de göçmenlere yönelik hizmet sunumunda kamu kurumlarının yanı sıra sivil toplum kuruluşlarının da faaliyette buldukları bilinmektedir. Türkiye Cumhuriyeti günümüzde dünya üzerinde en kalabalık sığınmacı nüfusuna ev sahipliği yapan ülke durumundadır (Karataş ve Ayyıldız,2021). Suriye'de 2011 yılında patlak veren iç savaş sonrası yoğun oranda sığınmacının Türkiye'ye gelmesiyle, bu grubun temel ihtiyaçlarının karşılanmasında sivil toplum kuruluşları önemli role sahiptir (Çelik ve Pekküçüksen,2018). Özellikle, Suriyeli sığınmacılara yönelik hizmet sunumunda inanç tabanlı sivil toplum kuruluşlarının, hak odaklı sivil toplum kuruluşlarıyla karşılaştırıldığında daha ön planda yer aldıkları ifade edilmektedir. Türkiye'deki sivil toplum kuruluşlarının çok eski bir tarihi olan vakıf geleneğinden izler taşıdığı ve dinsel motivasyonun hizmet sunumunda önemli faktör olduğu bilgilimize sunulmaktadır (Çebi,2017). Literatürde ayrıca Türkiye'deki yerel sivil toplum kuruluşlarının hayırseverlik çerçevesinde aynı ve nakdi yardımlarda buldukları ve bu yardımların genel olarak yiyecek, kömür, gıda, ev eşyası ve eğitim desteği olduğu açıklanmaktadır. Ulusal düzeyde faaliyette bulunan sivil toplum kuruluşlarının yerel düzeyde faaliyette bulunan sivil toplum kuruluşları ile karşılaştırıldıklarında daha koordine ve düzenli bir hizmet sunumu gerçekleştirebildikleri ortaya konulmaktadır. Her ne kadar ulusal düzeydeki sivil toplum kuruluşları kadar efektif hizmet sunumları olmasa da yerel sivil toplum kuruluşlarının göçmenlerin acil ihtiyaçlarının karşılanabilmesinde fayda sağladıkları görülmektedir (Afyonoğlu,2021). Türkiye'de hem ulusal hem de yerel ölçekte faaliyette bulunan sivil toplum kuruluşlarında daha etkili bir hizmet sunulabilmesi için hak temelli yaklaşımın benimsenmesinin gerekliliği (Barış, Ataman ve Aslan,2021) ve sayıları 2011 yılı sonrası hızla artan sivil toplum kuruluşlarında ağırlıklı olarak sosyal hizmet uzmanlarının bu görevlerde yer aldığı bildirilmektedir (Güzel,2020; Afyonoğlu,2021; Koç ve Faslı,2022).

Göçmenlerin Sosyal Uyum Sürecinde Sivil Toplum Kuruluşlarının Rolü

Çağdaş toplumların sorunlarının çözümünde önemli katkılar sağlayan sivil toplum kuruluşlarının (STK)hükümetler tarafından giderek daha fazla önemsendiği ve desteklendiği görülmektedir. Bir sivil toplum oluşumu olarak STK'ların tanımlanabilmesinde üzerinde anlaşma sağlanmış bir tanım olmamasına karşın, STK'ların bazı ortak yapısal özellikler taşıması beklenmektedir. STK'ların öncelikle herhangi bir hükümetin doğrudan kontrolü altında olmama, kar amacı gütmeme, bir siyasi parti olarak oluşturulmama, suç örgütü konumunda olmama ve şiddet eylemlerine karışmama gibi özellikler göstermesi gereklidir (Gündüz ve Kaya, 2014; Tamer,2010; Willetts,2002). STK'lar tarafından sağlanan hizmetler sağlık alanından, maddi yardımlara, eğitim faaliyetlerinden, insani

yardım ve haklara kadar uzanan çok geniş bir çerçeveye içermektedir (Willets, 2002; Odmalm, 2004; Tamer, 2010; Lewis, 2010; Yıldırım, 2003; Piacentini, 2015). STK'ların insanların çektiği acıları dindirmek, yoksul insanların çıkarlarını gözetmek, çevreyi korumak, temel sosyal hizmetleri sağlamak ve gelişmekte olan ülkelerde kalkınmayı sağlamak gibi rollerin yanı sıra insanların tutum ve zihniyetlerinin değiştirilmesinde de etkili oldukları ifade edilmektedir (Werker ve Ahmed, 2008). Toplumsal sorunların çözümünde önemli rolleri olan sivil toplum kuruluşları (STK) göçmenleri kapsayan faaliyet alanlarında da etkin olmaktadır. Göçmeleri ele alan uluslararası örgütler yanında ulusal düzeyde faaliyet gösteren STK'lar da göçmenlere yönelik çalışmalar yürütmektedir. Caneva (2014), İtalya'da göçmenlerin uyumunda rol alan aktörleri incelediği çalışmasında; STK'ların göç konusunda aktif bir rol üstlendiklerini ve 1980'lerdeki ilk göç hareketlerinin başlamasıyla birlikte STK'ların ülkeye yeni gelen göçmenlere destek sağlayıp onların haklarını savunmada önemli katkılar gösterdiklerini belirtmektedir. Pero(2007) ise makalesinde, günümüz Avrupa'sında göç yönetiminde, göç ve çok kültürlülük konularını tartışırken bu alanda görev yapan sivil toplum kuruluşlarının önemini vurgulamaktadır. Sivil toplum kuruluşlarının göçmenlerin ev sahibi topluma katılımını artırma ve göçmenleri güçlendirmede diğer paydaşlara göre daha ekonomik ve daha etkili olduklarını bildirmektedir (Pero,2007). İlgili literatürde göçmenler ile ilgilenen STK' lar arasında göçmenlere karşı olumlu bir yaklaşım benimseyenlerin bir başka deyişle göçmen yanlısı organizasyonların (Şenses,2020; Cullen,2009) yanı sıra göçmen karşıtı faaliyet gösterenlerin de olduğu ve bu oluşumların göç alan ülke vatandaşlarının kurucusu olduğu sivil toplum kuruluşlarında ağırlık gösterdiği ifade edilmektedir (Cullen,2009; Lacroix,2014). Göçmenlere yönelik hizmet sunan ev sahibi toplum üyelerinin kurduğu oluşumların yanı sıra göçmen ve sığınmacıların kendi aralarında oluşturdukları organizasyonların da olduğu ve ayrıca göçmen iletişim ağlarının da STK yapılanmasına dönüşebildiği söylenmektedir (Lacroix, 2014; Moya,2005; Çağlar, 2005; Schrover ve Vermeulen, 2005).

Göçmenler Tarafından Kurulan Sivil Toplum Kuruluşları

Göçmenler tarafından kurulan oluşumların onların etnik özellikleri bağlamında göçmen ve mülteci toplumlarını bir araya getirdiği bilinmektedir. Göçmenler tarafından oluşturulan dernekler; göçmen toplulukları ya da memleket dernekleri (Hometown Association) olarak adlandırılmaktadır. Bu dernekler arasında ayrıca, Göçmen ve Mülteci Toplulukları (Migrant and Refugee Community Organization / MRCO) da yer almaktadır (Moya,2005; Pilati ve Morales, 2016; Çağlar, 2005). Bu oluşumların temel amacının; yeni gelinen toplum içindeki göçmen gruplarının ortak bir kimlik yaratmalarının sağlanarak bunun ifade edilmesi ve bu kimliğin sürdürülmesi olduğu belirtilmektedir (Papadopulos, Chalkias ve Fratsea,2013).

Göç araştırmacıları, göçmen örgütlerinin göçmenler, sığınmacılar ve ev sahibi toplum için üstlenmiş oldukları önemli roller sebebiyle bu oluşumlara ilgi göstermektedir. Bu örgütlerin sadece göçmenlerin kendileri için değil, aynı zamanda ev sahibi topluma entegrasyonlarının sağlanması

açısından da önemli olduğu vurgulanmaktadır (Schrover ve Vermeulen,2005). Göçmen örgütlerinin karakteri, sayısı ve büyüklüğü göçmenlerin kendilerini ne kadar farklı göstermek istediklerine ya da ev sahibi toplum tarafından hangi açılardan farklı görüldüklerine ilişkin bir yansıtıcı ayna olarak görülmektedir. Ayrıca bu derneklerin özelliklerine bakarak göçmenlerin o toplumdaki yeri hakkında bir değerlendirme yapılabileceği de ileri sürülmektedir. Bu bağlamda; göçmen oluşumları aracılığıyla, göçmenlerin kolektif bir açıdan ele alınabileceği, göçmen grupları içinde ve göçmenler ile ev sahibi toplum arasındaki fırsatlar ya da sınırlamalara ilişkin önemli bilgiler edinilebileceği vurgulanmaktadır (Papadopoulos, Chalkias ve Fratsea,2013). Bu nedenlerle, göçmen örgütlerinin ele alınarak değerlendirilmesinin, göçmen topluluklarında meydana gelen karmaşık ve dinamik gelişmeleri daha iyi anlamamızı sağlayıp yeni toplumla sosyal uyum fırsatlarına da açıklık getirebileceği öne sürülmektedir (Lacroix,2014). Göç araştırmacılarının, göçmenler ile ev sahibi toplum arasında sosyal uyumun sağlanmasında göçmen örgütlerinin gösterdikleri önemli rolleri fark etmeleri bu oluşumlara olan ilgiyi arttırmıştır (Akçapar, 2009; Cordero-Guzman, 2005; Schrover ve Vermeulen, 2005; Lacroix,2014). Literatürde göçmenler tarafından kurulan STK'lar ile ilgili yapılan çalışmalara bakıldığında daha çok bu derneklerin faaliyet alanlarına odaklanıldığı görülmektedir (Kaya, 2015; Kızılelmas, 2020; Jardim da Silva, 2019). Yapılan bir çalışmada İstanbul'da Suriyeli göçmenlerin kurdukları dernekler ele alınmıştır. Bu çalışmada, ev sahibi toplum tarafından kurulan dernekler gibi göçmenlerin kendi kurdukları dernekler tarafından da sadece göçmenlerin acil ihtiyaçlarının karşılandığı ve hayır hizmetlerinin verildiği, göçmenlerin istihdam, eğitim ve sosyopsikolojik gereksinimlerine ise yanıt verilemediği gösterilmiştir (Türk,2016). Bir başka çalışmada da göçmenlerin sosyal uyumu doğrultusunda göçmen oluşumlarının yetersiz kaldığı belirtilmektedir (Adıgüzel, 2019). Garkisch ve arkadaşlarının (2017) yaptıkları çalışmada ise sivil toplum kuruluşlarında sosyal uyum konusunun, sosyo psikolojik değerlendirilmelerle ele alınmasının gerekliliği vurgulanmaktadır. Sosyo psikolojik değerlendirmelerde; toplumsal yapı bağlamında,toplumsal gruplara odaklanılması ve bu sayede sosyal uyum, sosyal eşitsizlik, sosyal normlar gibi konuların incelenebilmesi fırsatı doğmaktadır (Cabaniss ve Cameron, 2018; Timotijevic ve Breakwell, 2000). Atasü-Topcuoğlu(2020) makalesinde; sosyal hizmet bağlamında, göç ve uyumu değerlendirerek hem kamuda hem de sivil toplumda uyumdan ne anlaşıldığının incelenerek ilgili taraflarca nasıl anlamlandırıldığına ilişkin anlaşılmasının önemli olduğunu söylemektedir. Literatürde üzerinde gerekli çalışmaların yapılmasının öneminin sıklıkla vurgulanmasından yola çıkılarak çalışmamızda, göçmenler tarafından kurulan sivil toplum kuruluşlarında yönetici pozisyonunda olan bireylerin deneyimlerinden sosyal uyuma verdikleri anlamları ortaya çıkarmak amaçlanmıştır.

Çalışmamızda, göçmenler tarafından kurulan sivil toplum kuruluşlarında yönetici olan bireylerin, sosyal uyum deneyimlerine verdikleri anlamın ne olduğu temel sorusu altında sosyal uyumun gerekliliği ve önemine ilişkin deneyimlerine dayalı anlama ilişkin alt sorulara yanıt aranmaktadır.

YÖNTEM

Yorumlayıcı Fenomenolojik Analiz bireylerin yaşam deneyimlerine verdikleri anlamı bir başka deyişle deneyimlerin bireyler tarafından nasıl anlamlandırıldığını inceleyen bir nitel araştırma türüdür (Smith, 2004). Göçmenler tarafından kurulmuş sivil toplum kuruluşlarında yönetici konumunda bulunan kişilerin sosyal uyuma ilişkin algılarını incelemek amacıyla yapılan bu çalışmada, nitel araştırma yöntemlerinden Yorumlayıcı Fenomenolojik Analiz (YFA) metodolojisi kullanılmıştır (Larkin,Watts, ve Clifton, 2006).YFA'nın bu çalışma için seçiminde; ilgili STK yöneticilerinin deneyimlerinden sosyal uyumun nasıl anlamlandırıldığı bir başka deyişle nasıl algılandığını inceleyebilmenin amaçlanması etkili olmuştur. YFA'de katılımcıların kişisel ve sosyal dünyalarını ilgili fenomen bağlamında anlamlandırma çabası araştırmacıya fenomeni ayrıntılı bir şekilde inceleme fırsatı vermektedir. Yorumlayıcı Fenomenolojik Analiz çalışmasında; katılımcılar tarafından anlamlandırılarak yorumlanan deneyimlerin daha sonra araştırmacı tarafından da yorumlanmasıyla fenomenin tanımlanması sağlanmaktadır (Smith,2004). Bu nedenle YFA'de az sayıda katılımcı ile çalışılarak bireylerin deneyimlerine verdikleri anlamlar keşfedilmektedir. Bu çalışmamızda, literatürde nitel araştırma türlerinde araştırma raporu yazma ve araştırmayı değerlendirme aracı olarak geliştirilen SRQR kontrol çizelgesi kullanılarak değerlendirme yapılmış ve rapor yazılmıştır (Tekindal vd.,2021).

Katılımcıların Seçimi ve Özellikleri

YFA'de örneklem seçiminde çalışma amacında belirtilen deneyimi yaşayan (bu açıdan homojen özellik gösteren) az sayıda katılımcıya ulaşılması gereklidir. Bu nedenle göçmen oluşumlarında yönetici kişilerin bulunması önem taşımaktadır. Ancak, çalışmanın katılımcılarının seçiminde göçmenlerin kurdukları derneklerin büyük bir çoğunluğunun informal yapıda olmaları (Kaya,2015; Gonzalez Benson, 2020) bu derneklere ulaşılabilmesinde güçlük yaratmıştır. Bu nedenle, YFA ilkeleri doğrultusunda homojen bir özellik gösteren katılımcılara ulaşılmasında kartopu örneklem seçim yöntemi kullanılmıştır. Bu örneklem yönteminde; ilk katılımcı referansla belirlenmiş ve daha sonraki katılımcıların referans vererek araştırmacıyı yönlendirmesi sayesinde sonraki katılımcılara ulaşabilme imkânı sağlanmıştır. Katılımcıların homojen olma özelliği çalışmaya dahil edilmelerinde kriter olarak göçmen derneği yöneticisi olmaları vasıtasıyla sağlanmıştır. Çalışma amacı doğrultusunda, katılımcıların, göçmenlerden oluşan STK'larda yönetici konumunda olan ve çalışmaya gönüllü katılım onamı sağlayanlar arasından olması kriter olarak belirlenmiştir. Ayrıca katılımcıların büyük bir çoğunluğunun kendilerinin de göçmen olması ve Türkçe dil hâkimiyetlerinin kısıtlı olabileceği düşünülerek araştırmacılarla etkili bir şekilde iletişim kurabilmeleri için Türkçe görüşme yapabileme özelliği aranmıştır.

Araştırmadaki katılımcı sayısının incelenen fenomeni tümüyle ortaya çıkarabilme hedefine ulaşılması ile birlikte veri analizi ile yeterliliğine karar verilmiştir. YFA'de veri doygunluğu fenomenin boşluklar içermeyecek biçimde tanımlanıyor olması ile değerlendirilmektedir (Larkin, Watts ve

Clifton, 2006). Bu ilke doğrultusunda çalışmamız 10 göçmen derneği yöneticisinin katılımıyla tamamlanmıştır. Çalışmanın katılımcı özellikleri Tablo.1 de sunulmaktadır.

Tablo.1. Katılımcıların özellikleri

Katılımcı	Yaş	Cinsiyet	Eğitim	Gelinen Ülke
K1	42	E	Üniversite	Afganistan
K2	45	E	Üniversite	Afganistan
K3	55	E	Üniversite	Türk Vatandaşı*
K4	33	K	Üniversite	Afganistan
K5	29	E	Üniversite	Suriye
K6	38	K	Üniversite	Suriye
K7	33	E	Üniversite	Afganistan
K8	33	E	Üniversite	Afganistan
K9	68	K	Üniversite	Suriye
K10	30	E	Üniversite	Afganistan

*yabancıların dernek kurma kriterlerini sağlayan göçmen bulunmadığı durumlarda gönüllü çalışma isteği gösteren Türk Vatandaşları katkı verebilmektedir.

Veri Toplama Araçları

Nitel araştırma türleri arasında yer alan YFA yöntemi ile yapılan bu çalışmada katılımcılarla yapılan görüşmelerde kullanılan görüşme kılavuzunda aşağıda yer alan sorular yer almıştır. İtalik yazılan sorular yarı-yapılandırılmış görüşmede sorulan soruya daha açık ve ayrıntılı bir şekilde cevap verilmesinin sağlanması amacıyla ilgili sorulara ek olarak sorulmuştur.

1-Bize kendinizi tanıtır mısınız? Sizi bu oluşuma yönlendiren duygu ve düşüncelerinizi nasıl anlatabilirsiniz? *Şu an yaptıklarınıza ilişkin duygu ve düşüncelerinizi nasıl açıklayabilirsiniz?*

2- Dernek olarak yeni topluma sosyal uyum açısından nasıl bir etkide bulunduğunuzu düşünüyorsunuz? Anlatabilir misiniz?

3- Sosyal uyum nasıl sağlanmalıdır? *Topluma sosyal uyum için göçmenler nasıl düşünmektedir? Nasıl davranmaktadır?*

4- Sosyal uyumu engelleyici durumları nasıl açıkladığınızı anlatır mısınız? *Sizce göçmenlerin yeni topluma sosyal uyumu şu an nasıl sağlanmaktadır? Bu yönde olumlu davranışlar sizce nasıl olmalıdır, anlatır mısınız?*

5-Sosyal uyumun sağlanması göçmen ve yerel toplum açısından nasıl sonuçlar doğurmaktadır? *Sosyal uyum açısından kayıplar ya da kazançları nasıl açıklarsınız?*

6-Göçmenlerin yeni topluma sosyal uyumunu nasıl tanımlarsınız? *Hayal ettiğiniz biçimiyle sosyal uyumdan beklentilerinizi nasıl açıklarsınız?*

Verilerin Toplanması ve Analizi

Göçmenler tarafından kurulmuş sivil toplum kuruluşlarında yönetici konumunda bulunan kişilerin sosyal uyuma ilişkin algılarını incelemek amacıyla yapılan bu çalışma kapsamında 10 dernek yöneticisi ile yapılmış olan görüşmeler 15.01.2021- 27.02.2021 tarihleri arasında online (çevrimiçi)

ortamda ve görüntülü olarak gerçekleştirilmiştir. Referansla belirlenen katılımcılar ile telefonla ve e-mail aracılığıyla görüşülerek çalışmanın amacı açıklanmış ve gönüllü katılım onamı alınan katılımcılardan görüşme randevusu alınmıştır. Katılımcıların e-mail adreslerine belirlenen gün ve saat doğrultusunda görüşme davet linki gönderilmiştir. Katılımcılarla yapılan görüşmeler 60- 90 dakika sürmüş ve yapılan görüntülü görüşmeler katılımcı onayı ile kayıt altına alınmıştır. Her görüşme sonrası kayıtlar doğrultusunda görüşme içeriği kâğıda dökülerek veri analizine hazırlanmıştır.

Kâğıda dökülen görüşme notları tekrar tekrar okunarak fenomenle ilgili anlam notları çıkarılmıştır. Bu işlem tekrarlanarak görüşme içeriği ve oluşturulan notlar kelimeler, tekrarlar ve metafor özellikleri doğrultusunda araştırmacı tarafından okunarak katılımcı için fenomenin nasıl anlamlandırıldığı sorusuna yanıtlar aranarak inceleme yapılmıştır. Çıkarılan notların fenomenle ilişkisinin incelenerek alt temalara karar verilerek analiz sürdürülmüş ve derinlemesine ilişkilendirmelerle temaların kesinleştirilmesine odaklanılmıştır. Bir sonraki adım olarak temalar arasındaki bağlantılar aranmış ve benzer temalar kümelendirilerek bütünü tanımlayan adlandırma başka bir deyişle ara temalar oluşturulmuştur. Çıkarılan alt ve ara temalar (Tablo.2) yorumlanarak çalışmanın ana temaları tekrarlı değerlendirmelerle kesinleştirilmiştir. İlk görüşme ile başlatılan bu analiz süreci sırasıyla diğer katılımcıların görüşme içerikleri için de tekrarlanarak farklılıklar ve benzerlikler açısından çapraz değerlendirmeler yapılarak ana temaların bağlantıları zenginleştirilmiştir. Veri analizinin sonunda araştırmacı yorumuna dayanan ana temaları destekleyen veriler ile ilişkisini gösteren katılımcı ifadeleri verilerek (Pietkiewicz ve Smith, 2014) çalışmamızın bulguları sunulmuştur. Göçmenler tarafından oluşturulan STK'ların yöneticileri ile yapılan görüşmelerden çıkarılan anlam notları tema başlıklarında sınıflanmış ve bu alt temaların gruplandırılması ile ara tema başlıkları tanımlanmış ve ara temaların araştırmacı tarafından tanımlanan ana temaları oluşturulmuştur. Çalışmamızın bulguları, göçmen oluşumlarının yöneticilerinin sosyal uyum deneyimlerinden tanımlanan üç ana tema bağlamında (Tablo.2) ana temaların oluşumunu destekleyen ara ve alt temaları ve alt temaları destekleyen katılımcı ifadeleriyle sunulmaktadır.

BULGULAR

Göçmenler tarafından kurulmuş sivil toplum kuruluşlarında yönetici konumunda bulunan kişilerin sosyal uyuma ilişkin algılarını incelemek amacıyla yapılan bu çalışma kapsamında dernek yöneticileriyle yapılan görüşmelerden tanımlanan temalar ile ara ve alt temalar Tablo.2.de sunulmaktadır.

Tablo.2. Göçmen oluşumları yöneticilerinin sosyal uyum deneyimlerinden tanımlanan temalar

ANA TEMALAR		
TEK BAŞINA ÇARESİZ KALMANIN ÖNLENMESİ	TOPLUMDAKİ GÖÇMEN İMAJINDA DEĞİŞİM	TOPLUMA KATILIMIN DESTEKLENMESİ
ARA TEMALAR		
Toplumda	Karşılıklı Temas Olanakları	Yasal Düzenlemelerin
Otonomi Kaybı		Geliştirilmesi
ALT TEMALAR		
Dil bilme Haklarını bilme Yapılması gereken işlemleri bilme	Empati Saygı Güven Suçlama Damgalama	Yeteneklerin değerlendirilmesi Resmi işlemlerde kolaylık Yararlı olma isteği İş olanağının geliştirilmesi

Tek Başına Çaresiz Kalmanın Önlenmesi

“Tek başına çaresiz kalmanın önlenmesi” ana teması; göçmelerin yeni geldikleri toplumla bağlantılarında, birey olarak otonomilerini kullanma kaybı yaşamalarının önlenmesinin sosyal uyumun gerçekleşebilmesinde oynadığı önemli role işaret etmektedir. Katılımcıların büyük bir çoğunluğunun, göçmenlerin yeni geldikleri ülkenin dilini bilmemeleri nedeniyle yaşadıkları tek başına çaresiz kalma durumlarına tanık oldukları ve bu durumdan çok etkilendiklerini ifade ettikleri görülmüştür. Katılımcılardan K.4’ün ifadesi tanık oldukları durumu ve mültecilerin dil bilmemenin yanı sıra belirli durumlarda neler yapmaları gerektiğini de bilememenin yol açtığı, ev sahibi toplumla bağlantı kuramamalarının sonucu olarak yaşanan tek başına çaresiz bir şekilde kalınmasının üzücü boyutunu gözler önüne sermektedir.

.....Öğrenciyken bir baktım Afganlarla tanıştım. İşte terminalde bir gün herhalde tam hatırlamıyorum.’dan mı geldim yoksa’den Ankara’ya mı gidecektim öyle bir durum vardı ama biraz beklemek zorundaydım otobüsümü. Bir aileyi gördüm. Afgan olduğunu zaten dış görünüşten anlamıştım. Ben telefonda konuşuyordum, Farsça konuştuğumu anlamışlar. Benim yanıma geldiler. Sonra konuştu dedi ki: Sen de Afgan mısın?. Evet dedim, biz de Afgan’ız işte 4 gecedir buradayız. Nereye gitmemiz gerekiyor? Ne yapmamız gerekiyor? Dil bilmediğimiz için hiçbir şey yapamıyoruz diye konuştular. Bayağı ağladılar falan sonra sarıldı sayenizde bir Afgan’ı gördük diye. Ondan sonra gerçekten bunların ciddi sıkıntıları var diye düşündüm. Sonra gittim terminaldeki polise kendi telefon numaramı verdim çünkü Farsça tercüman o zamandan beri yok resmi kurumlarda Göç İdaresi hariç. Dil bilmeyen, kendini anlatamayan ailelere yardımımız dokunsun diye.....(K.4)

Katılımcıların, Türkçe dilini öğrenmenin ev sahibi toplumla sosyal uyumun sağlanmasında çok önemli olduğunu belirtmeleri ve dil eğitiminin sağlanması yönünde yoğun çaba göstermeleri çalışmada sosyal uyumun gerçekleşebilmesinde öne çıkan bir düşünce olarak değerlendirilmiştir.

.....Şu anda bu en büyük sancı süreci ailenin büyükleri işte dede, babaanne, anne, babayı Türkçe öğrenmemeleri ya da öğrendikleri Türkçe’nin yetersiz kalışları. Türkiye’de doğan ve Türkiye’de eğitim gören küçük jenerasyon bu göçmen jenerasyonu, mülteci jenerasyonu ile iletişim kuramaları. Bir yandan yeni neslin ana vatanı ana dili ana uyruğunu öğrenmemeleri.... çünkü

materyaller yetersiz ikincisi onlar evde Türkçe'yi kazanayım derken ailenin onlara evde Türkçe dışında televizyon izletmemeleri bu birincisi, ikincisi çocuğu olmayan ailelerin Türkiye ile olan bağı hiç kurulamadı çünkü sürekli aileleriyle Suriye'de kalan ya da Afganistan'da kalan aileleri ,evlerindeki çanakları.....(K.9)

Katılımcılar, göçmenlerin yeni toplumla bağlantı kurabilmelerinde kendilerine yardımcı olacak olan sahip oldukları haklara ilişkin bilgi ve bu bağlamda belirli durumlarda neler yapmalarının gerekli olduğuna ilişkin bilgi eksikliğine bağlı sıkıntı yaşadıkları görüşünü paylaşmışlardır. Yapılacak işlemlerin gerçekleştirilebilmesinde Türkçe diline olan hâkimiyetlerinin kısıtlı olması ile birlikte belirli durumlarda neler yapılması gerektiğine dair bilgiye sahip olunmamasının göçmenlerin bireysel otonomilerini kullanmalarını engellediği görülmektedir. Buna bağlı yaşanan tek başına çaresiz kalınan durumlarda ise dışarıdan alınacak bir desteğe olan ihtiyaç büyümekte ve derneklerin bu anlamda sağladığı yardıma gereksinim olduğu düşüncesi katılımcılar tarafından ifade edilmektedir. Katılımcılardan K.3 ve K.1'in bu konuda yaşadığı deneyimler göçmen derneklerinin, göçmenin yeni toplumla bağlantı kurabilmesinde nasıl rol oynadıklarını betimlemekte ve göçmenlerin tek başına çaresiz kaldıkları durumların ortadan kaldırılması adına etkili bir rol oynadıklarını düşündürmektedir.

....Bunların sıkıntıları var, sorunları var. Bu sıkıntılar ve sorunların çözümü için bunlara bir yardımcı olacak, bunlara yol gösterecek....Bunlara kanun, kaide, kural gösterecek, öğretecek böyle bir derneğe ihtiyaç hissedilmiş....Yani diğer vakıflar, dernekler bu insanlara yardım etmişler....Maddi yardımlar yapmışlar. Yani gıda yardımları, eşya yardımları, yakacak kömür yardımları yapmışlar ama bu yardım yapmayla da iş bitmemiş.....Yani bu insanları, bu insanlara temsil edecek, bu insanların resmi kurumlarda sözcülüğünü yapacak, bu insanların sorunlarını resmi kurumlara iletcek.....(K.3)

.....niye çünkü bir boşluk gibi olmuş ve farklı farklı insanlar bu boşluktan faydalanmaya çalışıyorlar. Faydalanmaya mesela insanların cehaletinden ya da bilgisizliğin faydalanarak bazen onları dolandırıyorlar. Bazen farklı amaçlarla onlardan para topluyorlar veya kendilerini biz çok önemliyiz bazen insanların mahkeme işleri vardır biz mahkemede mesela hakimi tanıyoruz veya polisi tanıyoruz ,savcıyı tanıyoruz diye kendilerini üst seviye göstererek suiistimal ediyorlar....(K.1)

Dil bilmeme sorunu ile birlikte temel gereksinimlerinin karşılanmasında kendilerine yol gösterebilecek olan haklarını da bilmemelerinin göçmen ve mülteciler için tek başına çaresiz kalınabilmesi bağlamında güvenlikleri açısından önemli birçok yeni sorunla karşılaşmalarına yol açabildiği düşüncesi katılımcılar tarafından ifade edilmiştir. Bu ifade örnekleri aşağıda sunulmaktadır.

.....kısacası şöyle söyleyeyim eğitim, sağlık, barınma aynı zamanda bazen bu adli yardımlarla ilgili, barıyla ilgili avukat hizmetiyle ilgili onlara yardımcı oluyoruz. Gerek tercümanlık, gerek avukat tutulması konusunda, baroya yönlendirilmesi konusunda....(K.2)

....Valla yani çaresiz insanlara yardımcı olduğunuzda tabi ki bir iç ferahlık hissediyorsunuz veya mesela bazen dönüş yapıyorlar Allah razı olsun siz olmasaydınız başımız büyük bir derde girerdi falan. Onlar insana tabi ki huzur verir. Veya üniversite çoğu insanlar geliyorlar çok eğitime meraklı insanlar bilmiyorlar yani prosedürleri bilmiyorlar, şeyleri bilmiyorlar... Yeni bir topluma girmişler dil bilmiyorlar, tam kültürünü bilmiyorlar. Adapte olmak zor yani Özellikle bahsettiğim gibi bazen eşi olmayan dul kadınlar, sadece bir çocukla gelmiş burada tek başına yaşıyor veya bir genç gelmiş burada... 1000 tane tehlike onları bekliyor.. uyuşturucudan tutun ta başka şeylere çok zor....(K.1)

Göçmenlerin yeni yerleşilen toplumda çaresizlik yaşamalarının önlenmesi için günlük yaşamları için onlara rehberlik edecek bilgiler içeren broşürlerin göçmen dernekleri tarafından hazırlandığı da ifadelerde yer almaktadır. Bu broşürlerde göçmenlere günlük yaşamlarında çeşitli ihtiyaçlarını karşılamaları için neler yapmaları gerektiğine ilişkin bilgilerin verildiği ifade edilmiştir.

...lar için bir el kitapçığı bastırdık. Bu el kitapçığında işte.. nasıl ev kiralanırdan nasıl hastaneye gidilir, acil durumlarda aramaları gereken telefon numaralarına varıncaya kadar hukuki sorunlarla ilgili....(K.3)

Mültecilerin kayıt altına alınmasında yaşanan problemlerin onların daha büyük bir çaresizlik yaşamalarına neden olduğu ve bu durumun gerçekleşmesinin önlenmesi için dernekler tarafından yoğun bir çaba gösterildiği de katılımcıların ifadelerinde yer almaktadır. Mültecilerin kayıt altına alınmadığında karşılaşacağı sorunların önlenmesi konusunda derneklerin öncelikle göçmenlerin kayıt altına alınmasını sağlama yönünde büyük bir çaba gösterdikleri görülmektedir.

.....sosyal nedenlerden olabilir, fiziksel koşulların elverişsizliğinden dolayı olabilir pek çok mülteci var kayıt altına alınmamış olan. Onların kayıt altına alınması için çabalıyoruz, randevu alıyoruz. Dolayısıyla randevu aldığımızda bir güne pek çok kişiyi bir araya getirmeye çalışıyoruz işte destek veriyoruz. .gelmeleri için temas kurmalarını sağlıyoruz Göç İdaresiyle. Bu konuyla ilgili kurumlarla bir araya gelerek öncelikle kayıt altına alınmalarını sağlıyoruz.....(K.6)

Toplumdaki Göçmen İmajında Değişim

Çalışmanın katılımcı deneyimlerinden ortaya çıkarılan diğer bir ana teması olan“ toplumdaki göçmen imajında değişim ”ev sahibi toplumdaki beklentileri ve bu bağlamda neler yapılması gerektiğiyle ilgili kapsamlı duygu ve düşünceleri tanımlamaktadır. Ev sahibi toplumdaki beklentiler; sosyal yaşamda bağlantı kurulan her kesimi kapsamaktadır. Bu kapsamda, göçmenlerin kamusal hizmet talebinde bulunduğu görevliler ile birlikte iş yaşamı, komşuluk ve arkadaşlık ilişkileri gibi sosyal yaşamda gerçekleşen tüm etkileşimlerin yansıtıldığı görülmektedir. Katılımcıların göçmenler ve mültecilerin topluma etkili bir şekilde sosyal uyumlarının sağlanabilmesi için sahip oldukları olumsuz imajın değişimi için yoğun bir çaba gösterilmesinin gerekli olduğunu düşündükleri görülmüştür.

....sosyal uyum için dediğim gibi yani empati yapıp bu insanların hallerini anlamaları, onları bir misafir gibi kabul etmeleri ve kendi ülkelerindeki karışıklığın bittikten sonra kendi ülkelerine dönüleceğinin bilincinde olmalarını ona göre davranılmasını bekliyorlar.....(K.3)

.....karşı taraftan şey bekliyor onların durumlarını anlamak ve empati kurulmasını istiyorlar ve bekliyorlar....(K.5)

Katılımcıların yerel toplumdaki; göçmen ve mültecilere karşı empati ile yaklaşılmasını ve insan olarak değerli görüldüklerinin kendilerine hissettirilmesini bekledikleri görülmektedir.

.....göçmenlerle ilgili halkın ön yargısı olduğunu işte ön yargı olmamasını istiyorlar.. İşte o mültecileri mülteci olarak görmesinler, insan olarak görsünler diye bir beklentileri var. Eğer mültecilere insan olarak görüyorlarsa bir önyargı yoksa tabi ki irtibata geçiyorlar. İrtibata geçtiği zaman iki insan arasında tabi ki onlar da birbirlerine uyum sağlıyorlar ama bir önyargı varsa hiçbirmültecilere yaklaşmıyor. Yaklaşmayınca da uyum sağlanmaz.....iletişim kurmayı engelliyor.....(K.8)

.....yani şimdi Suriye’de iken,,. zaten orada herkes bizi tanıyor ,herkes şey yapıyor. Kendimizi tanıtmaya gerek yok, şey yapmaya gerek yok. Herkes bizi bildiği için işlerimiz ve hayatımız daha kolay olur, şimdi burada yabancıyız yani bu toplumun yabancıyız. Kolay kolay kendini tanıtamazsın ,kolay kolay insanların güvenini alamazsın.....(K.5)

.....bir şehirde bankaya gitmişti oradaki kişiler tarafından dövülmüştü sen niye buradasın, sen niye sınıra gitmedin diye., .işte nefret konuşmaları sosyal uyumu tabi ki ötekileştirmek zorlaştırıyor işte bu niye buraya geldi, neden bunlar geldi bizim ekmeğimizi çaldı gibi nefret söylemleri ama eğer empati kurarak gidip bir çay içerek komşumuzun çayını içersen, halini sorarsak ,niye gelmiş, niye burada nasıl geçiniyor onları bir sorarsak, empati kurarak....Onlarda mülteci olarak doğmadı... ,(K.4)

Yerel toplumda hâkim olan önyargılı duygu ve düşünce biçimlerinin göçmenlerin topluma dahil olabilmelerine engel oluşturduğu düşüncesi katılımcı ifadelerinde yer almaktadır.

....ev mesela çok fazla göçmene ev verme taraftarı değil normal halk burada. İşte bu konuda çok bir şey var işte göçmenler ev bulamıyoruz, keşke daha kolay bir şekilde ev bulabilsek. İşte daha çok bunlar nasıl ev bulabiliyorlar diyelim ki gidiyor bir yerde kimse o evi tutmuyor, ev nemli, sobalı ancak o şekilde zar zor ev bulabiliyorlar.....(K.10)

Toplumda hakim olan önyargılı düşünce kalıplarının, göçmenlere empati ile yaklaşılmasını engellediği katılımcılar tarafından ifade edilirken ayrıca ev sahibi toplumda yaygın olan suçlama, damgalama ve dışlama davranışlarının ortadan kaldırılmasının önemli olduğu düşüncesi de tanımlanmıştır. Yerel toplumda göçmenlerin hali hazırdaki imajının değiştirilmesi için gösterilen yoğun çabaların, iki toplum arasında iletişimi artırarak ve birbirlerini tanımalarını sağlayarak sosyal uyumu geliştirebileceği fikri de katılımcı ifadelerinde önemle vurgulanmaktadır.

.....Türk toplumuna iyi anlatamadık. Basının yaptığı algı operasyonları var. Suriyelilerin işledikleri suç oranı Türkiye’deki oranların binde biriyken aman soyarlar. Evimi çalıp çırparlar..... Suriyelilerin sanki bir kambur oluşturduklarını halbuki azıcık düşünseler o Suriyeliler alışveriş yapıyor, KDV’sini veriyor. Elektrik tüketiyor parasını veriyor. Su parasını ödüyor .Marketten alışveriş yapıyor. Türk öğrencisi indirimden faydalanırken, Suriyeli faydalanamıyor. Ötekileştirme toplumda yaratıldı. O da basının elinde yanlış bilinenleri doğru anlatmak.....(K.9)

Çalışmada katılımcıların ifadelerinde; iki toplumu bir araya getirerek birbirleriyle iletişimlerinin artırılması yönünde yoğun çaba gösterdikleri ve göçmenlerle ev sahibi toplumun beraber yer aldıkları çeşitli sosyal aktiviteler vasıtasıyla bu konuda olumlu sonuçların alındığı bilgisi yer almaktadır.

.....uyumu desteklemek adına hem yerel halka hem de karma mülteci gruplarına maske ve hijyen kitleri dağıttık.. Birde sabun ürettik. Bunları teşekkür amacıyla mültecilerle ilgilenen kurumlar, sivil toplum kuruluşlarına teşekkür amacıyla da verdik.Çok güzel pozitif şeyler duyduk onlardan işte biz sadece mültecilere bizim ülkeye geldi sadece bizim ekmeğimizi çaldılar falan öyle düşünüyorduk onlar da veriyor demek ki.....Aynı sokakta bir Türk çocukla bir yabancı çocuk uyum oradan başlıyor zaten onlar çocuk birbirleriyle kaynaşıyor, oyun oynuyor. O yüzden sıkıntı büyüklerimizde....(K.4)

.....hem’nin bayramlarını hem de ... bayramlarını ve dini bayramlarını Türkiye halkına tanıtmak için sosyal uyumla ilgili çalışmalar yaptık.....okul aile birlikleri arasındaki iş birliğini arttırmak için göçmen çocukların aileleri, Türk Vatandaşlarının velilerini bir araya getirerek.....

kardeş aile düşüncemiz oldu.....belediyesiyle birlikte ve çok güzel ve faydalı da oldu çünkü aileler birbirini daha iyi tanıdılar, daha iyi kardeş aile olması sebebiyle ilgilenmeye başladılar.....Muhtarlara da aslında bu konuyla ilgili bir bilgilendirmenin yapılmasının çok faydalı olacağını düşünüyorum..... cami imamları ve cami görevlileri de bu konuyla ilgili, göçmenle ilgili, göçle ilgili...faydalı olacağını düşünüyorum ben.(K.2)

Topluma Katılımın Desteklenmesi

Göçmenler tarafından oluşturulan STK'ların yöneticileri ile yapılan görüşmelerden ortaya çıkarılan bir diğer ana tema "topluma katılımın desteklenmesi"dir. Bu tema bağlamında göçmen oluşumlarında yönetici olan katılımcıların ifadelerinde; daha fazla yasal düzenleme ve var olan yasal düzenlemelerin geliştirilmesinin sosyal uyumu geliştirilebileceği düşüncesine sahip oldukları görülmektedir. Aşağıda yer alan katılımcı ifadeleri, zorunlu göç deneyimlerinin nedenlerinin iyi değerlendirilmesi yanında sosyal uyumu sağlayacak yasal düzenlemelerin gerekli olduğu düşüncesini de yansıtmaktadır. Katılımcı ifadelerinde; göçmenlerin topluma katılımını kolaylaştırıcı düzenlemelerin yapılması isteğinin yoğun bir şekilde belirtildiği göze çarpmaktadır. Göçmenlerin kimlik sahibi olmalarıyla birlikte hemen dil eğitimine alınmalarının gerekliliğinin önemi vurgulanmakta ve ayrıca göçmenlerin yeni topluma yararlı olabileceklerini gösterebilmek için yoğun bir isteğe sahip oldukları görülmektedir.

.....Onlar evet kendi ülkelerini terk etmiş olabilirler ancak aslında eğer onlara fırsat verilirse bu ülkenin kalkınması içinde tüm enerjileriyle çok faydalı olabilecek insanlarda vardır içlerinde..... Yetişmiş beyinler vardır içinde..... Öğretmeninden, ...doktoruna kadar yani biz bunları gerçekten göçü yönetebilirsek kendi ülkemizi bunlar birer katma değer bile üretebilirler ama biz bunun maalesef yönetiminde sorunlar yaşıyoruz.. yönetemiyoruz..... Onun için bakıyoruz zehir gibi yetişmiş beyinler fır diye uçtu, gitti Avrupa'ya.... Gene işe yaramayanlar sosyal yardıma muhtaç kalanlar gene kaldı bize.... Burada bir problem var bence bu problemin önüne geçmemiz gerekir.....(K.2)

Göçmenlerin yeteneklerine göre iş olanaklarının geliştirilmesinde; devlet desteğine olan gereksinim bağlamında yeni yasal düzenlemelere ilişkin beklentilerin karşılanmasıyla birlikte göçmenlerin topluma katılımının destekleneceği düşüncesi ağırlık kazanmaktadır.

.....burada mesela su parası ödüyorlar, elektrik, kira dolayısıyla müthiş bir gider var ve bundan dolayı tamamen değişen bir sosyal hayat var. Buna uyum sağlayamıyorlar. Bunun yarattığı müthiş bir psikolojik gerilim var ama bunun en temel nedeni işte bir kayıtlı istihdam edilmiyorlar... Bunun giderilmesi.....(K.6)

.....bazı belediyeler.. mesela belediyesi su aboneliği için bir Türk kefil istiyorlar.....mültecilerden ya da yabancılardan...Bu da aslında bir ayrımcılık....Yani sen zaten depozito alıyorsun... Depozito ne için alınıyor..... Bir de kefil ne için istiyorsun... Zaten yabancı geldi buraya kimse tanımıyor ,dil bilmiyor.....Şimdi su faturasını kendi adına alamadığı zaman ,nüfusta da bu nu kaydedemiyor bunu.....Yani bir kurum böyle bir sorun çıkarsa o mülteci yada o insan farklı kurumlardan da hizmet alamıyor.....(K.8)

..... onların hepsi kaçak çalışıyor ..kimse izinsiz çalışmasın, kimse çalışma izinsiz çalışmasın ,herkes resmi bir şekilde çalışsın ..herkesin hakkı olsun yani öyle bir şekilde olursa daha güzel, daha iyi bir şekilde insanlar çalışabilir ve yaşayabilir yani dediğim gibibunlar için ne yapacağız? diye gerçek bir adımlar atılmasını istiyoruz yani.....(K.5)

Göçmenlerin topluma katılabilmelerinin önündeki engeller olarak görülen kayıt altına alınmamaları, dil sorunu, yaşanan işsizlik ile buna bağlı olarak konut edinebilmelerinde sorunlar yaşamaları deneyimledikleri toplumsal dışlanmışlık ile birlikte sosyal uyumlarının gerçekleşmesinin önünde sahip oldukları engeller olarak algılanmaktadır. Bunların giderilmesinde devletten ve yerel halktan beklentilerinin karşılanmaması durumu hayatlarındaki diğer mevcut engellere eklenerek ifade edilmektedir. Sosyal uyumun geliştirilmesinde göçmenlere yönelik iş olanaklarının yaratılması, yeteneklere göre iş imkânı verilmesi, eğitim ve sağlık hizmetlerinden yararlanma hakkının geliştirilmesi için düzenlemelerin daha fazla göçmen yararına olacak şekilde geliştirilmesi doğrultusundaki istekler katılımcılar tarafından yoğun bir biçimde ifade edilmektedir.

TARTIŞMA

Göçmenler tarafından oluşturulan STK'larda görev yapan yöneticilerin sosyal uyum algılarının incelendiği bu çalışmada; **“tek başına çaresiz kalmanın önlenmesi”**, **“toplumun göçmen imajında değişim ve “topluma katılımın desteklenmesi”** ana temaları tanımlanmıştır. Çalışmanın ana temalarından biri olarak tanımlanan; toplumda tek başına çaresiz kalmanın önlenmesi, göçmen bireylerin dil bilmeme, yeni toplumda sahip oldukları hakları ve bu haklardan yararlanmak için neler yapılması gerektiğini bilmemeleri sonucunda toplumda bireysel otonomi kaybı yaşadıklarına işaret etmektedir. Bu ana temanın tanımlanmasında önemli görülen yeni toplumun dilinin bilinmemesi toplumla bağlantı kurulmasını engellemesi (Buz,2021) açısından göçmenlerin topluma dâhil olabilmelerini engellemekte ve onların sosyal uyumunda olumsuz bir rol oynamaktadır (Coleman,2015). Göçmen açısından yerel dile hâkim olunmasının eğitim, iş ve sağlık alanlarında sunulan hizmetlerden yararlanabilme becerilerinin geliştirilmesinde de önemli olduğu bilgisi sosyal uyum tartışmalarında ele alınmaktadır. Bu bağlamda göçmen sosyal uyumu yönünde hizmet veren göçmen derneklerinin faaliyet alanları içinde dil eğitimine ağırlık verildiği görülmektedir. Uluslararası Göç ve Mülteci Derneğinin 2019 tarihli “Göç, Uyum ve Sivil Toplum” adlı raporunda da Mültecilerin dil sorunlarına işaret edilirken bu konuda STK'ların desteğine olan ihtiyaç da vurgulanmaktadır (IMRA,2019). Amerika Birleşik Devletleri'nde, göçmen topluluklarının oluşturduğu derneklerin göçmen entegrasyonunun sağlanmasındaki rollerinin ele alındığı bir çalışmada STK'ların göçmenlere; göç sürecinin bütün aşamalarında ancak özellikle yeni gelenlerin sosyal uyumunda önemli bir destek sağladıkları ve bu bağlamda öncelikle dil eğitimini ele aldıkları belirtilmiştir (Orozco,2003). Dil eğitiminin göçmen toplulukları tarafından kurulan STK'lar tarafından verilmesi; bu oluşumların her iki dile hâkim olanları kapsaması anlamında yeni gelen göçmenler ve mülteciler açısından yaşayacakları stresi azaltıcı bir özellik olarak etkin bir sosyal destek sağladığı vurgulanmaktadır. Sağlanan sosyal destekler kapsamında; STK'lar tarafından yürütülen rehberlik hizmetleriyle yapılacaklarda yol gösterme, göçmenlerin sahip oldukları hakların kendilerine öğretilmesi, yapılması gerekenlere yardımcı olunması gibi aktiviteler aracılığıyla göçmenlerin yeni geldikleri topluma dâhil olabilmesinde büyük katkılar sağlanmaktadır (Akman,2018; Ünalı,2018). Göç konusunda çalışan sivil toplum kuruluşlarının oynadıkları

rollerin irdelendiği bir çalışmada; öncelikle göçmenlerin barınma sorunu daha sonra ise diğer ihtiyaçlarının karşılandığı belirtilmiştir. Bu hizmetlerin göçmenlerin özel ihtiyaçlarına göre yapılandırıldığı ve dil eğitimi, sağlık hizmetleri, gıda tahsisi, resmi işler ile evrak işlerinin desteklendiği ifade edilmiştir. Yürütülen bu hizmetler ile STK'ların kamu kuruluşlarının eksik kaldığı noktaları telafi eder bir rolde oldukları vurgulanmıştır (Ambrosini,2017). Yapılan bir diğer çalışmada, 2010 yılındaki depremden sonra 100.000'den fazla Haitilinin Brezilya'ya göç etmesi sonucunda yaşanan sorunların çözümünde, özellikle istihdam ve kültürel uyum konularında dönemin ekonomik kriz ve yüksek işsizlik oranlarına rağmen sivil toplum kuruluşlarının gerçekleştirdikleri başarılar belirtilmektedir. Haitili göçmenlerle etkili çalışmalar gerçekleştiren STK'ların kültürlerarası seminerler, tartışma grupları, Portekizce kurslarının yanında işverenlere yönelik seminerler vererek göçmen istihdamında artış gerçekleşmesini başardıkları bilgimize sunulmuş. Bu çalışmanın yazarlarının, ayrıca göçmen istihdamının sağlanmasının kültürleşme sürecinin ayrılmaz bir parçası olarak önemli olduğunu dile getirdikleri görülmüştür (Santos ve Hanashiro, 2021). Cordero-Guzman (2005) ise yaptığı çalışmada NewYork kentindeki göçmen derneklerinin göç sürecinin tüm aşamalarında göçmenlerin sosyal, kültürel, ekonomik ve politik yönden yeni topluma uyumlarının sağlanabilmesinde önemli roller üstlendiklerini göstermiştir. Bu roller çerçevesinde; göçmenlerin yeni topluma dâhil olma becerilerinin geliştirildiği ifade edilmiştir. Sosyal uyumun toplum içindeki bireyler ve gruplar arası ilişkiler ve iletişimle ilgili olduğunun (Coleman,2015) bilinmesi, göçmen yöneticiler arasında çalışmanın ana teması olarak tanımlanan “ tek başına çaresiz kalmanın önlenmesi “ isteğinin iki toplumun sosyal uyumunun sağlanması açısından önemsendiğini göstermektedir.

Çalışmanın ikinci ana teması olan “toplumun göçmen imajında değişim “göçmen oluşumlarında yöneticilik yapan katılımcıların, sosyal uyumda ev sahibi toplumun rolünü büyük oranda önemsediklerini yansıması açısından çok önemlidir. Katılımcıların ifadelerinde göçmenlere yönelik empati gösterilmesinin önemi üzerinde durmaları her iki toplumun birbirlerini anlamasının önemli olduğunu düşündüklerini betimlemektedir. Katılımcılar, ev sahibi toplumda hem göçmenler ile iletişim halinde bulunan görevlilerin hem de sosyal alanda yaşanan tüm ilişkiler genelinde yaşanan damgalama, suçlama ve benzeri dışlayıcı davranışların değişmesinin gerekliliğine ilişkin özlendiklerini ifade etmişlerdir. Katılımcıların göçmen ve mültecilere empati ile yaklaşılmasına ek olarak insani bir gereksinim olarak saygı ve güven temelli bir etkileşimin özleminde oldukları görülmektedir. Katılımcı ifadelerinde de yer aldığı gibi yabancı bir topluma gelmek zorunda kalan insanlar için güvenli bir ortamda olma ve gereksinimlerine karşılık bulabilmeleri için desteğe ihtiyaç duyulmaktadır. İnsanların desteğe ihtiyaç duydukları anlarda genellikle güvenilir ve erişilebilir kaynaklara yöneldikleri bilindiğinden dışlanma ve damgalanma sorunu yaşayan göçmenler için güvenilir bir adres olarak (Hernandez-Plaza, Alonso-Morillejo ve Pozo-Munoz, 2006) göçmen derneklerine yönlendirmelerinin doğal olduğu belirtilmektedir. Bu yönelimde ihtiyaçları olan empati ve güvene dayalı iletişimin kurulması ve sürdürülmesi anlamında göçmenlerin kurduğu STK'lar önem kazanmaktadır. Bu nedenle, katılımcıların sosyal uyum algılarında toplumda hâkim olan göçmen

imajının değişmesine yönelik duygu ve düşünceleri doğrultusunda gösterdikleri çabalar çok anlamlıdır. Yapılan bir çalışmada, göçmenlerin ev sahibi toplum tarafından misafir olarak görülmelerinin sorun yarattığı ve bu durumun iki toplum arasında beklenen sosyal uyumu engellediği bilgimize sunulmaktadır (Ünal,2014). Katılımcı ifadelerinde yer aldığı gibi toplumda hâkim olan göçmen imajının gelişmesinde önemli bir rolü olduğu gözlenen medya, toplumdaki göçmen imajının değişiminde de önemli bir adres olarak görülmektedir. Olcay(2017)'ın yaptığı bir çalışmada medyada yer alan göçmen haberleri analiz edilmiş ve düşman yaratma, suçlu ilan etme gibi olumsuz yargı gelişiminin önlenmesinde medyanın birleştirici bir rol üstlenerek göç politikalarının gelişmesinde olumlu bir rol alabileceği vurgulanmıştır. Toplumda göçmenlere karşı olumlu bir imaj geliştirilebilmesi için her iki toplumun karşılıklı temas imkânı yaratılmasının ne denli gerekli olduğu katılımcılar tarafından dile getirilmiştir. Katılımcıların bu düşünceler doğrultusunda yoğun bir çaba gösterdikleri ve düzenledikleri sosyal aktiviteler vasıtasıyla olumlu sonuçlar aldıklarını bildirdikleri görülmüştür. Sosyal uyumun gerçekleşebilmesi bağlamında önemli bir etmen olan sosyal ilişkiler; göçmenler ile ev sahibi toplumun etkileşiminin sağlanması aracılığıyla olumlu değişimler(Buz,2021) yaratabilmektedir. Cordero-Guzman (2005) da çalışmasında iki toplumun bir araya getirilebilmesinde ve onlar arasında irtibat kurulmasında göçmen derneklerinin çabalarını göstererek, bu derneklerin yaptıkları programlarla sosyal uyuma vermiş oldukları katkılara işaret etmiştir. Hem göçmen hem de yerel toplum için göç öncesinde sahip olunan duygu ve düşüncelerin, göç sonrası toplumda karşılaşılan fırsatlar ya da kısıtlamalarla değişebileceği bilinmektedir. Bu noktada insanlık sorunu olarak ele alınan göç olgusunun, göçmenler, mülteciler ve yerel toplum bağlamında nasıl algılandığının ele alınması önerilmektedir (Vertovec,2004). Yapılan bir çalışmada beş Avrupa ülkesinde (Belçika, Fransa, Hollanda, İsveç ve Türkiye) mültecilerin kabul görme durumları incelenmiş ve çalışma sonucunda daha iyi sosyo-ekonomik koşullara sahip ülkelerde kamuoyu nezdinde daha olumlu bir göçmen algısının olduğu gösterilmiştir (DeConinck,Ogan ve d'Haenens,2021). Bu bağlamda toplumun göçmen algısının yaşanan etkileşimlerle değişebilmesinin yanı sıra toplumsal sosyo-ekonomik gelişmelerden başka bir deyişle ifade edersek göç alan ülkenin refah düzeyinden etkilendiği düşünülmelidir.

Toplumsal sosyo-ekonomik yapı aynı zamanda göçmenlerin topluma katılımının desteklenmesi açısından da ayrı bir öneme sahiptir. Bu bağlamda, çalışmanın diğer bir ana teması olan topluma katılımın desteklenmesi sosyal uyum programlarında önemle ele alınmalıdır. Katılımcıların yaşam deneyimlerinden tanımlanan ana tema olarak; topluma katılımın desteklenmesi, hükümet düzeyinde yeni düzenlemeler yapılmasının ve bu düzenlemelerin geliştirilmesinin gerekli olduğu düşüncesini yansıtmaktadır. Bu tema kapsamında dile getirilen göçmen ve mültecilerin sahip oldukları yeteneklerin değerlendirilmesi gereksinimi ise bu konuda yaşanan sorunlara ve eksikliklere işaret etmektedir. Benzer bir talep, Uluslararası Göç ve Mülteci Derneğinin (2019) tarihli “ Göç, Uyum ve Sivil Toplum” adlı raporunda da dile getirilmektedir. Bu raporda da; eğitilmiş göçmen ve mültecilerin sahip oldukları eğitimin düzeyi ve niteliği çerçevesinde yeteneklerinin

değerlendirilmesinde sorunlar yaşandığı ve bu durumun ise topluma katılımı engellediği görüşüne yer verilmektedir (IMRA,2019). New York kentinde yer alan göçmen örgütlerinin temel faaliyet alanları içinde göçmen ve mültecilerin ekonomik yaşama katılımlarının desteklenmesi yer almaktadır(Cordero-Guzman,2005). Bu çalışmada göçmen örgütlerinin % 66'sının iş geliştirme programları ile göçmenlerin işe yerleştirilmelerini sağladıkları bildirilmektedir. Araştırmamızdaki katılımcıların ifadeleri ise göçmenlerin iş güvencesi anlamında yaşadıkları sıkıntılara işaret etmektedir. Bu sıkıntıların ortadan kaldırılmasında ise öncelikle devlet desteği beklenmekte ve ayrıca bu konulara çözüm getiren kolaylaştırıcı yasal düzenlemelerin gerçekleştirilmesi talep edilmektedir. Kahraman ve Tanıyıcı'nın (2018) tarihli çalışmasında, Suriyelilere yönelik göç yönetimi irdelenmiş ve çalışma sonucunda iki toplumun sosyal uyumunun sağlanmasında yaşanan sıkıntılara işaret edilirken yeni düzenlemelere ihtiyaç olduğu vurgulanmıştır. Cordero-Guzman(2005) New York kapsamında yer alan göçmen örgütleri üzerinde yaptığı çalışmasında; göçmen örgütlerinin % 60'ında konut programlarının olduğunu bildirmektedir. Bu konut programlarının, ev sahibi olma, kiralık konutları değerlendirmenin yanı sıra evlerin yenilenmesi ve yönetilmesi gibi tüm konut işlerini kapsayacak genişlikte yürütüldüğü gösterilmektedir. Katılımcı ifadelerinde yer alan iş bulma sorunu ile konut bulma sorunu Erdoğan'ın (2014) tarihli "Türkiye'deki Suriyeliler: Toplumsal Kabul ve Uyum" adlı araştırması sonucunda da bir sorun alanı olarak gösterilmektedir. Bu sorun alanı sosyal uyumu etkileyen bir faktör olarak, Türk halkının göçmenlerin onların sahip oldukları iş olanaklarını ellerinden alacağı korkusuyla birlikte düşünülmesi gerekmektedir. Her iki toplumun iş olanakları açısından sıkıntılar içinde olduğu ve bu durumun bir rekabet duygusu yarattığı düşünülmelidir. Escala-Rabadan ve arkadaşlarının(2006)Los Angeles ve Chicago kentlerinde göçmen örgütleri üzerinde yaptıkları çalışmada; göçmen örgütlerinin, göçmen savunuculuğu yönünde aktif hizmetler yürüttükleri ifade edilmiş ve bu yönde göçmen haklarının güvence altına alınmasına yönelik olumlu gelişmelerin yaşandığı vurgulanmıştır. Kunapalan ve arkadaşlarının, göçmen sivil toplum kuruluşlarının sığınmacılara verdiği desteği Malezya örneği üzerinden değerlendirdikleri makalelerinde; sığınmacılık alanında çalışan STK'ların kamuoyunun harekete geçirilmesinde ve sığınmacıların korunması için gerekli olan siyasal desteğin sağlanmasında çok önemli bir katkıları olduğu vurgulanmaktadır (Kunapalan, Ismail ve Yatiban, 2020).

Bu çalışmada, göçmenler tarafından oluşturulan STK'larda yönetici konumunda görev yapan bireylerin sosyal uyum algılarının "tek başına çaresiz kalmanın önlenmesi", "toplumun göçmen imajında değişim" ve "topluma katılımın desteklenmesi" ana temalarıyla tanımlanması; göçmen STK'larının yöneticilerinin göçmen haklarının güçlü bir savunucusu oldukları bilgisini ortaya koymakta olduğunu söyleyebiliriz.

SONUÇ

Göç yönetiminde önemli bir rolü ve yeri olduğu kabul gören sivil toplum kuruluşları göç çalışmaları alanında ilgi kaynağı olmaktadır. Türkiye'de de bu oluşumları ele alan çalışmaların sayısında artış

olmakta ancak yapılan çalışmaların sadece bu oluşumların yapısı ile niteliği yanında faaliyetlerine odaklı ve sınırlı sayılabilecek bir şekilde gerçekleştirildiği görülmektedir. Bu çalışmada ise göçmenler tarafından oluşturulan STK'larda görev alan yöneticilerin sosyal uyumu nasıl algıladıkları incelenmiştir. Sonuç olarak; göçmen STK'larında yöneticilik yapan bireylerin sosyal uyum algılarının toplumda göçmenlerin tek başına çaresizlik yaşamamalarının sağlanması, ev sahibi toplumda hâkim olan olumsuz göçmen imajının değiştirilmesi için çaba gösterilmesi ve göçmenlerin iş, konut ve sağlık hizmetlerine erişimini kolaylaştırıcı yasal düzenlemelerin gerçekleştirilmesi taleplerine dayandığı görülmüştür. Göçmen örgütlerinde yönetici pozisyonunda olan bireylerin sosyal uyumla ilgili taleplerini araştırmacıya aktarımları esnasında büyük bir heyecan yaşadıkları, taleplerini aktarmak için hevesli oldukları ve dernek çalışmaları neticesinde alınan olumlu sonuçlar karşısında yoğun bir sevinç yaşadıkları gözlenmiştir. Göçmenlerin kurdukları derneklerin göçmenlerin ihtiyaç duyduğu empati, saygı ve güven duygusunun sağlanmasında hemşeri olmalarının etkisiyle daha elverişli bir ortam yaratabilmelerinin yanı sıra ortak dil ve kültüre sahip olmalarının da olumlu bir etki yarattığını düşündürmektedir. Çalışma sonucunda; göçmen toplumu ile yerel toplumun sosyal uyumunun sağlanmasında başarıya ulaşılması için göçmenler tarafından kurulan STK'ların desteklenerek ilgili kurumlarla eşgüdüm içinde çalışabilmeleri önerilmektedir. Göçmen örgütlerinin kısıtlı olanaklara sahip olmaları onların hükümetler tarafından desteklenmesini zorunlu hale getirmektedir. Göçmen örgütlerine verilen desteğin derecesi, yeni gelenlerin ev sahibi toplumdaki sayısal niteliği ve yasal durumuyla yakından ilgili olabilmektedir. Ancak, sosyal uyumun sağlanmasında olumlu katkıları olabildiği çalışmalarda da gösterilen göçmen örgütlerinin kamu kuruluşları ve göç alanında faaliyet gösteren diğer paydaşlarla işbirliği içinde desteklenerek çalışmaları sağlanmalıdır. Göçmenlerin yeni geldikleri topluma entegrasyonunun gerçekleşebilmesinde bu örgütlerin olumlu bir yönü olacağı görüşüne sahip olan hükümetlerin bu alana önemli katkılar sundukları bilinmektedir (Schrover ve Vermeulen, 2005). Bu çalışmada göçmen yöneticilerin günlük yaşam deneyimlerine dayalı sosyal uyuma ilişkin duygu ve düşünceleri doğrultusunda tanımlanan sosyal uyum algılarının; göçmen ve sığınmacılara hizmet sunan kamu ve sivil toplum çalışanlarına katkı sağlayabileceği düşünülmektedir.

ARAŞTIRMAYA İLİŞKİN ETİK BİLGİLER

Göçmenler tarafından kurulmuş Sivil Toplum Kuruluşlarında (STK) lider konumunda bulunan kişilerin sosyal uyuma ilişkin algılarını incelemek amacıyla yapılan bu nitel çalışma için 27.11.2020 tarihinde 35853172-900 sayılı Hacettepe Üniversite Senatosu Etik Komisyon kararı ile izin alınmıştır.

ARAŞTIRMACILARIN KATKI ORANI

Yazarlar tarafından çalışmaya sağlanan katkılar eşit orandadır. Çalışmanın veri toplama aşaması olan yarı- yapılandırılmış görüşmeler birinci yazar tarafından gerçekleştirilmiştir.

ÇATIŞMA BEYANI

Bu çalışmada herhangi bir potansiyel çıkar çatışması bulunmamaktadır.

KAYNAKÇA

- Adıgüzel, Y. (2019). Kentin Yeni Sivil Aktörleri İstanbul'daki Suriyeliler Dernekler, *Şehir Düşünce Dergisi*, 13: 92-103.
- Afyonoğlu, M. F. (2021). Konya'da Suriyeli Sığınmacılara Yönelik Hizmet Sunan Sivil Toplum Örgütleri. Hak Temelli Yaklaşım ve Hayırseverlik Temelli Yaklaşım Perspektifleri. *Journal of Society & Social Work*, 32(3),805-832.
- Akcapar, S. K. (2009). Turkish associations in the United States: Towards building a transnational identity. *Turkish Studies*, 10(2), 165-193.
- Akman, K. (2018). Göç Yönetiminde Yerel Yönetimler ve STK İşbirliği. *Uluslararası Yönetim Akademisi Dergisi*, 1(3), 452-466.
- Ambrosini, M. (2017). Why irregular migrants arrive and remain: the role of intermediaries. *Journal of Ethnic and Migration Studies*, 43(11), 1813-1830.
- Atasü-Topcuoğlu, R. (2020). "Sosyal Hizmetler ve Sosyal Politika Açısından Gelen Göç ve Uyum: Değişim Odağında Bir Perspektif". *Türkiye'de Mültecilik, Zorunlu Göç ve Toplumsal Uyum: Geri Dönüş mü, Birlikte Yaşam mı?*. içinde (s.87- 111), S. Sallan-Gül, S. Dedeoğlu, Ö. Kahya-Nizam (der.), İstanbul: Bağlam Yayıncılık
- Barış, İ., Ataman, E & Aslan Ş.B. (2021). Türkiye Merkezli Küresel Bir STK Olarak "İnsan Hak ve Hürriyetleri İnsani Yardım Vakfı"(İHH)'nın Sosyal Çalışma Niteliğine Dair Bir Değerlendirme. *Türkiye Sosyal Hizmet Araştırmaları Dergisi*, 5(1), 56-71.
- Bartkeviciene, A., & Raudeliunaite, R. (2013). Social support strategies for immigrants: The context of social work practice in Lithuania. *Journal of Arts and Humanities*, 2(3), 90-97.
- Buz, S. (2021). Londra'daki sivil toplum örgütlerinin Türkiyeli göçmenlerin uyumu konusundaki çalışmalarının değerlendirilmesi. *Adıyaman Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi*, (37), 603-638.
- Cabaniss, E. R., & Cameron, A. E. (2018). Toward a social psychological understanding of migration and assimilation. *Humanity & Society*, 42(2), 171-192.
- Çağlar, A. (2005). Hometown associations, the rescaling of state spatiality and migrant grassroots transnationalism, *Global Networks. A Journal of Transnational Relations*, 6(1):1-22.
- Caneva, E. (2014). The integration of migrants in Italy: an overview of policy instruments and actors. INTERACT Research Report 2014/05, European University Institute, Robert Schuman Centre for Advanced Studies, San Domenico di Fiesole, Italy.
- Çebi, E. (2017). The role of Turkish NGOs in social cohesion of Syrians. *Turkish Journal of Middle Eastern Studies*, 135-170.

- Çelik, V. & Pekküçükşen, Ş. (2018). Türkiye’de sivil toplum kuruluşlarının göç konusundaki çalışmaları üzerine bir değerlendirme. *Üçüncü Sektör Sosyal Ekonomi*, 53 (3) :1273-1283.
- Coleman, D. (2015). Migrants and Migration in Europe. *International Encyclopedia of the Social & Behavioral Sciences*.(2nd ed.).376-388.doi:10.1016/B978-0-08-097086-8.31122-9.
- Cordero-Guzmán,H.R. (2005).Community-based organisations and migration in New York City. *Journal of Ethnic and Migration Studies*, 31(5), 889-909.
- Cox, P., & Geisen, T. (2014). Migration perspectives in social work research: Local, national and international contexts. *The British Journal of Social Work*, 44(suppl_1), i157-i173.
- Cullen, P. P. (2009). Irish pro-migrant nongovernmental organizations and the politics of immigration. *VOLUNTAS: International Journal of Voluntary and Nonprofit Organizations*, 20(2), 99-128.
- De Coninck, D.,Ogan, C., & d’Haenens, L. (2021). Can ‘the Other’ever become ‘One of Us’?Comparing Turkish and European attitudes toward refugees: A five-country study. *International Communication Gazette*, 83(3), 217-237.
- Erdoğan, Murat (2014), “Türkiye’deki Suriyeliler: Toplumsal Kabul ve Uyum”, Hacettepe Üniversitesi Göç ve Siyaset Araştırma Merkezi, <http://www.hugo.hacettepe.edu.tr/HUGORAPORTurkiyedekiSuriyeliler.pdf>, Erişim Tarihi: 03.10.2016.
- Escala-Rabadan,L., Bada, X., & Rivera-Salgado, G. (2006). Mexican migrant civic and political participation in the US: The case of hometown associations in Los Angeles and Chicago. *Norteamerica. Revista Academica del CISAN-UNAM*, 1(2), 127-172.
- Garkisch, M., Heidingsfelder,J., & Beckmann, M. (2017). Third sector organizations and migration: A systematic literature review on the contribution of third sector organizations in view of flight, migration and refugee crises. *VOLUNTAS: International Journal of Voluntary and Nonprofit Organizations*, 28(5), 1839-1880.
- Göç İdaresi Genel Müdürlüğü,2021 <https://qha.com.tr/haberler/politika/goc-ve-uyum-konulu-toplantida-turkiye-deki-goc-olgusu-anlatildi/310229/>.
- Gonzalez Benson, O. (2020). Welfare support activities of grassroots refugee-run community organizations: A reframing. *Journal of Community Practice*, 28(1), 1-17.
- Gündüz, A. Y., ve Kaya, M. (2014). Küresel dünyada sivil toplum kuruluşlarının ekonomik kalkınmadaki rolleri üzerine bir değerlendirme. *Akademik Araştırmalar ve Çalışmalar Dergisi* . 6(10):130-169.
- Güzel, B. (2020). Türkiye'deki Sığınmacılara ve Mültecilere Yönelik Sosyal Hizmet Sunumunda Üçüncü Sektör Analizi. *Third Sector Social Economic Review*, 55(1), 540-563.
- Hernandez-Plaza,S., Alonso-Morillejo, E., & Pozo-Muñoz, C. (2006).Social support interventions in migrant populations. *British Journal of Social Work*, 36(7), 1151-1169.
- İMRA,(2019). Göç,uyum ve sivil toplum.(International Migration and Refugee Association/ İMRA

Yayınları, İstanbul.Erişim Adresi: http://www.im-ra.org/dist/uploads/Page/4_5776367302404474498.pdf

- Jardim, C., & da Silva, S. M. (2019). The role of immigrant associations in the social inclusion of young people with migrant background. *Journal of Social Science Education*, 18(4): 51-66.
- Kahraman, S., & Tanıyıcı, Ş. (2018). Türkiye’de Suriyeli sığınmacılar örneğinde çok düzeyli göç yönetişimi. *TESAM Akademi*, 5(1), 235-280.
- Karataş, K. & Ayyıldız, A. A. (2021). Bugünün Türkiye’sinde göç gerçeği: Küresel hareketliliğin neresindeyiz. *İstanbul Aydın Üniversitesi Sosyal Bilimler Dergisi*, 13(2), 473-500.
- Kaya,M. (2015). Komşuda Misafirlik: Suriyeli Sığınmacılarca Kurulmuş Mülteci Derneklerinin Perspektifinden Türkiye’de Yaşamak. *The Journal of Academic Social Science Studies*, 39, 263-279.
- Kızılelmas, F., (2020), Sivil Toplum Kuruluşlarının İnsani Yardım Ulaştırmasında Sığınmacılarla ve Kurumlarla İlişki Biçimi: Düzce Örneği. *Düzce Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi*, 10(2): 267-283.
- Koç, F & Faslı, F.(2022). Geçici Koruma Altındaki Suriyelilere Yönelik Hizmet Sunan Sivil Toplum Kuruluşlarında Görev Yapan Sosyal Hizmet Uzmanlarının Deneyimleri. *Toplum ve Sosyal Hizmet*, 33(1), 133-158.
- Kunapalan, H.,İsmail, N. B., & Yatiban, A. B. (2020). The Roles of Non-Governmental Organisations (NGOs) in Assisting Refugees: From Malaysia Context. *Malaysian Journal of Social Sciences and Humanities (MJSSH)*, 5(5), 89-94.
- Lacroix, T.(2014). Conceptualizing transnational engagements:a structure and agency perspective on (hometown) transnationalism. *International Migration Review*, 48(3), 643-679.
- Larkin,M., Watts, S., & Clifton, E. (2006). Giving voice and making sense in interpretative phenomenological analysis. *Qualitative Research in Psychology*, 3(2), 102-120.
- Lewis,D.(2010). Nongovernmental organizations, definition and history.*International Encyclopedia of Civil Society*, 1056-1062.
- Mayblin, L., & James, P. (2019). Asylum and refugee support in the UK: civil society filling the gaps?. *Journal of Ethnic and Migration Studies*, 45(3), 375-394.
- Moya, J. C. (2005). Immigrants and associations: a global and historical perspective. *Journal of Ethnic and Migration Studies*, 31(5), 833-864.
- Odmalm, P. (2004). Civil society, migrant organisations and political parties: theoretical linkages and applications to the Swedish context. *Journal of Ethnic and Migration studies*, 30(3), 471-489.
- Olçay, U. (2017). Göç hareketleri ve medyada göçmen haberleri. *Yeni Medya Elektronik Dergisi*, 1(3), 242-254.
- Orozco,M. (2003). Hometown Associations and their Present and Future Partnerships: New Development Opportunities?Inter-American Dialogue. Washington, DC. Erişim Tarihi: 03.02.2020. Erişim Adresi:

<https://publications.iadb.org/publications/english/document/Hometown-Associations-and-Their-Present-and-Future-Partnerships-New-Development-Opportunities.pdf>

- Özçürümez, S., Hoxha, J., & İçduygu, A. (2021). Does social cohesion solve forced migration riddles? Troubled concepts and constrained practices in Turkey. *Migration Studies*, 9(3), 597-616.
- Özçürümez, S., & Hoxha, J. (2020). Practicing Social Cohesion in the Dark: Diverse Processes and Missing Indicators in Forced Migration Contexts. *Frontiers in Human Dynamics* .2:569682. doi: 10.3389/fhumd.2020.569682
- Papadopoulos, A. G., Chalkias, C., & Fratsea, L. M. (2013). Challenges to immigrant associations and NGOs in contemporary Greece. *Migration Letters*, 10(3), 342.
- Pero, D. (2007). Migrants and the politics of governance. The case of Barcelona. *Social Anthropology*, 15(3), 271-286.
- Piacentini, T. (2015). 'Missing from the picture? Migrant and refugee community organizations' responses to poverty and destitution in Glasgow'. *Community Development Journal*, 50(3): 433-447.
- Pilati, K., & Morales, L. (2016). Ethnic and immigrant politics vs. mainstream politics: the role of ethnic organizations in shaping the political participation of immigrant-origin individuals in Europe. *Ethnic and Racial Studies*. 39(15): 2796-2817.
- Richmond, T., & Shields, J. (2005). NGO-government relations and immigrant services: Contradictions and challenges. *Journal of International Migration and Integration*. 6(3), 513-526.
- Robinson, K. (2014). Voices from the front line: Social work with refugees and asylum seekers in Australia and the UK. *British Journal of Social Work*, 44(6), 1602-1620.
- Sakamoto, I. (2007). A critical examination of immigrant acculturation: Toward an anti-oppressive social work model with immigrant adults in a pluralistic society. *British Journal of Social Work*, 37(3), 515-535.
- Santos, E. E. D. O., & Hanashiro, D. M. M. (2021). Acculturation and employment dynamics in a Brazilian NGO aimed at Haitian refugees' social integration. *Cadernos EBAPE. BR*, 19, 353-364.
- Schiefer, D., & Van der Noll, J. (2017). The essentials of social cohesion: A literature review. *Social Indicators Research*, 132(2), 579-603.
- Schrover, M., & Vermeulen, F. (2005). Immigrant organisations. *Journal of Ethnic and Migration Studies*. 31(5): 823-832.
- Şenses, N. (2020). Göçmen odaklı sivil toplum oluşumları: değişen eylemler ve siyasetler. *Alternatif Politika*, 12(1), 50-78.
- Smith, J. A. (2004). Reflecting on the development of interpretative phenomenological analysis and its contribution to qualitative research in psychology. *Qualitative Research in*

Psychology, 1(1), 39-54.

- Tamer, M. G. (2010). Tarihsel süreçte sivil toplum. *Hacettepe Üniversitesi Edebiyat Fakültesi Dergisi*, 27(1):89-105.
- Tekindal, M., Attepe Özden, S., Gedik, T. E., Ege, A., Erim F. ve Tekindal M. A. (2021). Nitel araştırmaların raporlanmasında standartlar: SRQR Kontrol Listesinin Türkçe uyarlaması. *OPUS– Uluslararası Toplum Araştırmaları Dergisi*, 18(42), 5425-5443. DOI: 10.26466/opus.882177.
- Timotijevic, L., & Breakwell, G. M. (2000). Migration and threat to identity. *Journal of Community & Applied Social Psychology*, 10(5), 355-372.
- TUİK,(2018). Erişim Adresi: <https://data.tuik.gov.tr/Bulten/Index?p=Uluslararası-Goc-Istatistikleri-2018-30711>).
- Türk, G. D. (2016). Türkiye’de Suriyeli Mültecilere Yönelik Sivil Toplum Kuruluşlarının Faaliyetlerine İlişkin Bir Değerlendirme. *Marmara İletişim Dergisi*, (25), 145-157.
- Ünal,S. (2014). Türkiye'nin beklenmedik konukları:" Öteki" bağlamında yabancı göçmen ve mülteci deneyimi. *Zeitschrift für die Welt der Türken/Journal of World of Turks*, 6(3), 65-89.
- Ünalmiş, A. N. (2018). Göç Sonrası Sorunların Çözümünde Sivil Toplum Stratejisi. *Karadeniz Arastirmalari*, (58), 254-256.
- Vertovec,S. (2004).Migrant transnationalism and modes of transformation. *International Migration review*, 38(3), 970-1001.
- Werker,E., & Ahmed, F. Z. (2008). What do nongovernmental organizations do? *Journal of Economic Perspectives*, 22(2), 73-92.
- Willets, P. (2002). What is a non-governmental organization?. UNESCO Encyclopaedia of Life Support Systems, Section 1 Institutional And Infrastructure Resource Issues, Article 1.44.3.7, Non-Governmental Organizations Oxford: Eolss Publishers.Erişim Adresi: <https://www.ihrnetwork.org/files/3.%20What%20is%20an%20NGO.PDF>. Erişim Tarihi: 23.01.2021.
- Williams, C., & Graham, M. (2014). ‘A world on the move’: Migration, mobilities and social work. *The British Journal of Social Work*. 44(suppl_1),i1-i17.
- World Migration Report,2020. Erişim Tarihi: 6 Ocak 2020) Erişim Adresi: <https://publications.iom.int/books/world-migration-report-2020>.
- Yıldırım, M. (2003). Sivil toplum ve devlet. *CÜ Sosyal Bilimler Dergisi*. 27(2): 226-242.